

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu

LOP.410.014.08.2021

Pani Irena Lebedzińska
Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu
Powiatowy Urząd Pracy w Opolu
ul. Majora „Hubala” 21 45-266 Opole

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/084 – Działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych przez podmioty samorządowe województwa opolskiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowy Urząd Pracy w Opolu ¹ , ul. Majora „Hubala” 21, 45-266 Opole
Kierownik jednostki kontrolowanej	Irena Lebedzińska, Dyrektor PUP ² , od dnia 24 stycznia 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Prawidłowość i skuteczność działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (I półrocze)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Grażyna Stalska, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LOP/64/2021 z 22 czerwca 2021 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: PUP lub Urząd.

² Dalej: Dyrektor.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm.; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, w Urzędzie prawidłowo podejmowano działania wobec zarejestrowanych w latach 2019-2021 (I półrocze) bezrobotnych lub poszukujących pracy dłużników alimentacyjnych.

W okresie objętym kontrolą Urząd wyznaczał terminy kontaktów dłużników alimentacyjnych z Urzędem celem potwierdzenia ich gotowości do podjęcia pracy lub przyjęcia innej formy pomocy, egzekwował od dłużników przestrzeganie tych terminów oraz terminowo tworzył indywidualne plany działania (stwierdzono tylko jednostkowy przypadek przygotowania indywidualnego planu działania dla bezrobotnego dłużnika alimentacyjnego ze zwłoką wynoszącą 77 dni).

Działania podejmowane w celu aktywizacji zawodowej bezrobotnych lub poszukujących pracy dłużników alimentacyjnych w większości przypadków były nieskuteczne. Bezrobotni i poszukujący pracy dłużnicy alimentacyjni nie byli objęci szkoleniami, nie finansowano im kosztów egzaminów i licencji⁵, nie byli również objęci programami specjalnymi. W objętej szczegółowym badaniem próbie spraw z lat 2019-2021 (I półrocze), dotyczących zarejestrowanych dłużników alimentacyjnych, odsetek dłużników wyrejestrowanych, wg stanu na 30 czerwca 2021 r., w związku z podjęciem pracy zarobkowej wyniósł 38,5%.

Stwierdzone nieprawidłowości wystąpiły w szczególności w obszarze współpracy Urzędu z ośrodkami pomocy społecznej⁶ i polegały na nieinformowaniu właściwych OPS o odmowie przyjęcia przez dłużnika alimentacyjnego propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej formy pomocy. Pomimo nielicznych przypadków odmowy przez dłużnika alimentacyjnego przyjęcia propozycji zatrudnienia lub udziału w stażu⁷, o fakcie tym w ponad 66% spraw nie były informowane właściwe OPS.

Brak wypełniania obowiązku informacyjnego, wynikającego z art. 5 ust. 4 w związku z art. 5 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁸, stanowił przeszkodę dla podejmowania przez OPS działań przewidzianych ww. ustawą, celem wyegzekwowania zaległych świadczeń alimentacyjnych.

Pozostałe nieprawidłowości polegały na:

- braku informowania OPS o dobrowolnej rezygnacji przez dłużnika alimentacyjnego ze statusu bezrobotnego lub poszukującego pracy lub o utracie takiego statusu z powodu niezgłoszenia się do PUP w wyznaczonym przez tą jednostkę terminie (40% zbadanych spraw),
- przypadku braku informowania OPS o działaniach podejmowanych w celu aktywizacji bezrobotnego dłużnika alimentacyjnego, pomimo wniosku OPS o taką aktywizację i informację.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Umożliwiających potwierdzenie uzyskania kwalifikacji zawodowych.

⁶ Dalej: OPS.

⁷ W latach 2019-2021 (I półrocze) odnotowano w Urzędzie sześć takich przypadków.

⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 877 ze zm. Dalej: ustawa o alimentach.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Prawdliwość i skuteczność działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2019-2021 (I półrocze) z gmin i OPS wpłynęło do Urzędu łącznie 170 wniosków o aktywizację zawodową dłużników alimentacyjnych⁹.

Liczba dłużników objętych takimi wnioskami¹⁰ w poszczególnych okresach objętych kontrolą wynosiła odpowiednio 76 osób w 2019 r., 67 osób w 2020 r. i 72 osoby w I połowie 2021 r. 81,9% osób objętych ww. wnioskami stanowili dłużnicy alimentacyjni, zarejestrowani jako bezrobotni.

W latach 2019-2021 (I półrocze) liczba dłużników objętych wnioskami o aktywizację zawodową, które wpłynęły do PUP w badanym okresie, wyniosła odpowiednio 55 osób w latach 2019-2020 i 37 osób w I połowie 2021 r. Wśród ww. osób przeważały osoby zarejestrowane jako bezrobotni (84,8%).

W poszczególnych latach okresu objętego kontrolą liczba dłużników alimentacyjnych, zarejestrowanych jako osoby poszukujące pracy, wyniosła od 12¹¹ do 16¹², przy czym wnioskami o aktywizację zawodową, które wpłynęły w badanym okresie, objęto od czterech¹³ do 15¹⁴ dłużników.

(akta kontroli str. 3)

1.2. W latach 2019-2020 (I półrocze) ośmiu dłużników alimentacyjnych z powodu karencji nie zostało zarejestrowanych, jako osoby bezrobotne.

W okresie tym z powodu karencji 11 dłużników zarejestrowano jako poszukujących pracy (zamiast jako bezrobotnych), a przypadki braku zarejestrowania (z powodu karencji) dłużnika alimentacyjnego jako osoby poszukującej pracy nie wystąpiły.

Badanie dziewięciu z ww. 11 spraw (81,8%) wykazało, że dłużnicy alimentacyjni byli rejestrowani przez Urząd w zgodzie z przepisami art. 33 ust. 4, 4a, 4b i 4c ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹⁵.

(akta kontroli str. 4, 124, 151-158, 161, 250-251, 266-267, 275-293)

W latach 2019-2020 (I półrocze) 27,1% bezrobotnych lub poszukujących pracy dłużników alimentacyjnych (35 osób) ponownie zarejestrowało się w tym okresie w PUP, co oznaczało ponowne rejestrowanie się w okresie 30 miesięcy, przez co czwartego dłużnika alimentacyjnego.

(akta kontroli str.294)

1.3. W latach 2019-2020 (I półrocze) aktywne formy w zakresie przeciwdziałania bezrobociu zastosowano wobec 63 bezrobotnych dłużników alimentacyjnych, z tego wobec 42 w 2019 r., 14 w 2020 r. i siedmiu w I półroczu 2021 r. W przypadku 38 bezrobotnych dłużników (60,3%) osobom tym przedstawiono propozycję pracy niesubsydiowanej, 23 (36,5%) - propozycję robót publicznych, a w pozostałym zaproponowano prace społecznie użyteczne, staże i porady zawodowe.

⁹ Odpowiednio 65 wniosków w 2019 r., 68 w 2020 r. i 37 w I półroczu 2021 r.

¹⁰ Liczba dłużników objętych wnioskami niezależnie od terminu złożenia wniosku o aktywizację zawodową.

¹¹ W 2020 r.

¹² W 2019 r.

¹³ W I półroczu 2021 r.

¹⁴ W 2019 r.

¹⁵ Dz.U. z 2021 r., poz. 1100 ze zm.; dalej: ustawa o promocji zatrudnienia.

Działania podjęte wobec poszukujących pracy dłużników alimentacyjnych objęły w ww. okresie dwie osoby.

Szczegółowym badaniem objęto działania podejmowane wobec wybranej próby 13 dłużników alimentacyjnych¹⁶, z których 12 zarejestrowano jako bezrobotnych, a jednego jako poszukującego pracy. Analiza prawidłowości i skuteczności prowadzenia przez PUP działań wobec tych dłużników wykazała, że:

- wszystkim dłużnikom alimentacyjnym wyznaczono terminy stawiennictwa/kontakt z PUP, a w przypadku braku takiego stawiennictwa/kontaktu pozbawiano ich statusu bezrobotnego na okres 120 dni (jeden przypadek w badanej próbie¹⁷) lub poszukującego pracy (jeden przypadek w badanej próbie¹⁸);
- 12 (z 13 objętych badaniem) dłużnikom alimentacyjnym przedstawiano oferty pracy,
- w siedmiu przypadkach wystawiano skierowania do pracy,
- w ośmiu przypadkach bezrobotnych skierowano do wykonywania prac społecznie użytecznych,
- jedną osobę skierowano na staż realizowany w ramach projektu *Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, w tym zwłaszcza znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy w mieście Opolu i powiecie opolskim* finansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego 2014-2020.

Na dzień 30 czerwca 2021 r. pięć osób (z ww. 13 objętych badaniem) posiadało status osoby bezrobotnej, a pozostałe utraciły status osoby bezrobotnej/poszukującej pracy, w tym w pięciu przypadkach w związku z podjęciem pracy zarobkowej (38,5%), w jednym - z powodu pobierania specjalnego zasiłku opiekuńczego, w jednym - z powodu przebywania w zakładzie karnym, a w kolejnym - z powodu braku stawiennictwa w PUP w wyznaczonym terminie.

(akta kontroli str. 5, 15-82, 305-309)

Przyczynę niskiej skuteczności aktywizacji zawodowej dłużników alimentacyjnych Kierownik Referatu Pośrednictwa Pracy Centrum Aktywizacji Zawodowej PUP wyjaśniła następująco: *niska skuteczność aktywizacji zawodowej dłużników alimentacyjnych spowodowana jest wieloma czynnikami. Stan zdrowia i związane z tym przeciwwskazania do podjęcia pracy w dużym stopniu ograniczają możliwość zatrudnienia i stygmatyzuje bezrobotnych w oczach potencjalnych pracodawców. Kolejnym czynnikiem utrudniającym skuteczną aktywizację jest miejsce zamieszkania dłużników alimentacyjnych, jest to bariera, która skutkuje ograniczeniem możliwości podjęcia pracy (...) zamieszkujących w znacznej odległości od miejsca zatrudnienia z uwagi na brak dojazdu publicznym środkiem transportu – szeroko rozumiane wykluczenie komunikacyjne. Należy podkreślić, iż w okresie ostatniego roku na przebieg aktywizacji dłużników alimentacyjnych miał wpływ wprowadzony stan epidemii (...). Ograniczenia (...) w trakcie tzw. lockdownu skutkowały utrzymywaniem kontaktu telefonicznego, e-mailowego oraz poprzez sms. W związku z powyższym wskazane osoby były informowane „zdalnie”*

¹⁶ Doбору dłużników do próby dokonano w sposób celowy, z uwzględnieniem danych dłużników alimentacyjnych zarejestrowanych w PUP w wyniku zobowiązania ich do rejestracji przez ośrodki pomocy społecznej w Prószkowie, Łubnianach i Komprachcicach.

¹⁷ J.S. (GOPS w Łubnianach). Dłużnikowi temu wydano w dniu 22 lutego 2019 r. skierowanie do pracy i wyznaczono kolejny termin wizyty oraz zwrotu skierowania na 1 marca 2019 r., a decyzją z 28 marca 2019 r. pozbawiono go statusu bezrobotnego z dniem 1 marca 2019 r. na okres 120 dni z powodu braku stawienia się w terminie.

¹⁸ P.R. (GOPS w Komprachcicach).

o aktualnych ofertach pracy pozostających w dyspozycji PUP, aktualnej sytuacji na lokalnym rynku pracy oraz realizowanych formach pomocy, z których mogą skorzystać.(...) Istotnym także jest fakt, iż pracodawcy niejednokrotnie informują o pewnych obawach dotyczących zatrudniania osób będących dłużnikami alimentacyjnymi. Związane jest to z sugestiami dłużników alimentacyjnych dotyczących warunków zatrudnienia, żądają zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy lub bez umowy o pracę, aby uniknąć obciążenia wynagrodzenia zajęciem komorniczym. Z długoletniego doświadczenia pośredników pracy wynika, iż dłużnicy alimentacyjni są osobami bardzo trudnymi do aktywizacji zawodowej. Powodem jest brak motywacji do podjęcia prac oraz niechęć do zmiany sytuacji życiowej.

(akta kontroli str. 88, 90)

Bezrobotni i poszukujący pracy dłużnicy alimentacyjni nie byli objęci szkoleniami, nie sfinansowano im kosztów egzaminów i licencji, nie byli również objęci programami specjalnymi.

Przyczynę braku aktywizacji zawodowej w ww. formach Kierownik Referatu Pośrednictwa Pracy Centrum Aktywizacji Zawodowej PUP wyjaśniła następująco: (...) w latach 2019-2021 (I półrocze) PUP w Opolu realizował szkolenia dla bezrobotnych, którzy posiadali pisemną gwarancję zatrudnienia od pracodawcy. Żaden z 13 wskazanych dłużników alimentacyjnych nie wnioskował o szkolenie pod gwarancję zatrudnienia, jak również o sfinansowanie kosztów egzaminów i licencji. (...) We wskazanym okresie żaden z objętych badaniem dłużników alimentacyjnych nie był objęty programem specjalnym, ponieważ PUP nie realizował tej formy aktywizacji.

(akta kontroli str. 5, 88, 90)

Udzielając pomocy objętym badaniem 12 dłużnikom o statusie bezrobotnych PUP przygotował indywidualny plan działania¹⁹. Plan ten w 11 przypadkach przygotowano w terminie do 60 dni od dnia rejestracji, a w jednym przypadku z przekroczeniem tego terminu, co opisano w sekcji Stwierdzone *nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 16-27, 29-63, 73)

Wymiana informacji pomiędzy PUP a OPS w badanej próbie odbywała się w formie pisemnej. W jednym przypadku stwierdzono brak informowania OPS o możliwościach aktywizacji zawodowej bezrobotnego dłużnika alimentacyjnego²⁰, pomimo występowania o taką aktywizację, jak również brak informowania o nowych okolicznościach istotnych dla egzekucji, tj. o wydaniu decyzji o utracie statusu osoby bezrobotnej w związku z podjęciem pracy zarobkowej. Ustalenia w tym zakresie opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 65-82, 109-114)

1.4. W badanej próbie 13 spraw dotyczących dłużników alimentacyjnych²¹ OPS, w ośmiu przypadkach²², informował PUP o potrzebie aktywizacji zawodowej tych osób. W siedmiu z nich PUP przekazał OPS informację zwrotną w sprawie możliwości aktywizacji zawodowej dłużników alimentacyjnych.

Analiza terminowości przekazywania informacji OPS o aktywizacji zawodowej tych dłużników wykazała, że PUP przekazał informację OPS pisemnie po upływie od dwóch do 28 dni, a przeciętnie po upływie 14 dni od uzyskania informacji o potrzebie

¹⁹ Dla poszukujących pracy indywidualnego planu działania nie sporządzano.

²⁰ N.P., nr ewidencyjny 260312/00003.

²¹ Próba, której sposób doboru opisano w pkt 3 wystąpienia pokontrolnego.

²² Informacji takich nie przekazywał GOPS w Komprachcicach (pięć przypadków w badanej próbie).

aktywizacji zawodowej. W jednym przypadku²³ informacji takiej nie przekazano OPS, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W ww. próbie nie wystąpił przypadek odmowy zarejestrowania się dłużnika alimentacyjnego jako bezrobotny lub poszukujący pracy, albo odmowy bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji zatrudnienia.

(akta kontroli str. 65-81, 109-111, 181-238, 267-274)

Analizę prawidłowości i terminowości przekazywania informacji w zakresie przekazywania OPS informacji o odmowie przyjęcia przez dłużnika alimentacyjnego propozycji zatrudnienia przeprowadzono na próbie sześciu spraw (100%), w których w latach 2019-2021 (I półrocze) bezrobotni dłużnicy alimentacyjni odmówili bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia zatrudnienia lub udziału w stażu.

Analiza ta wykazała, że organ właściwy dłużnika został o ww. fakcie poinformowany w dwóch przypadkach (odpowiednio po dwóch i czterech dniach od wydania decyzji o utracie statusu osoby bezrobotnej), a w pozostałych czterech²⁴ informacji takiej nie przekazano, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 7, 83, 86, 112-144)

1.5. W latach 2019-2021 (I półrocze) PUP wyrejestrował z ewidencji bezrobotnych łącznie 92 dłużników alimentacyjnych, z tego 47 w 2019 r., 24 w 2020 r. i 21 w I półroczu 2021 r.

Przyczyny wyrejestrowania dłużników alimentacyjnych z ewidencji osób bezrobotnych były następujące:

- brak zgłoszenia się w wyznaczonym terminie (33 przypadki, tj. 35,9%),
- podjęcie pracy niesubsydiowanej (30 przypadków, tj. 32,6%),
- odmowa przyjęcia propozycji zatrudnienia bez uzasadnionej przyczyny (sześć przypadków, tj. 6,5%),
- dobrowolna rezygnacja ze statusu bezrobotnego (pięć przypadków, tj. 5,4%),
- niezdolność do pracy (cztery przypadki, tj. 4,3%),
- wyjazd za granicę (trzy przypadki, tj. 3,3%),
- podjęcie pracy subsydiowanej - roboty publiczne (dwa przypadki, tj. 2,2%),
- pobyt w zakładzie karnym (dwa przypadki, tj. 2,2%),
- pobieranie zasiłku stałego (dwa przypadki, tj. 2,2%).

Pozostałe pojedyncze przypadki były spowodowane w szczególności wyrejestrowaniem w związku z pobieraniem świadczenia pielęgnacyjnego, zmianą miejsca zameldowania i osiągnięciem wieku emerytalnego.

(akta kontroli str. 7, 13)

W latach 2019-2021 (I półrocze) w PUP wyrejestrowano z ewidencji osób poszukujących pracy 16 dłużników alimentacyjnych, z tego 11 w 2019 r., dwóch w 2020 r. i trzech w I półroczu 2021 r. Główną przyczyną wyrejestrowania był brak zgłoszenia się w wyznaczonym terminie (10 przypadków, tj. 62,5%) oraz dobrowolna rezygnacja ze statusu poszukującego pracy (6 przypadków, tj. 37,5%).

(akta kontroli str. 7, 13)

Analizę prawidłowości i terminowości przekazywania informacji OPS o wyrejestrowaniu dłużnika alimentacyjnego z ewidencji przeprowadzono na próbie 15 spraw (27,8% z 54 takich spraw w latach 2019-2021 I półrocze), w których dłużnicy alimentacyjni dobrowolnie zrezygnowali ze statusu bezrobotnego lub

²³ Dłużnik N.P.

²⁴ J.B., S.R. i P.H. wyrejestrowani w 2019 r. z powodu odmowy przyjęcia propozycji pracy i V.K. wyrejestrowana w 2019 r. z powodu przerwania prac społecznie użytecznych.

poszukującego pracy albo zostali wyrejestrowani z powodu niezgłoszenia się w wyznaczonym przez PUP terminie.

Analiza ta wykazała, że organ właściwy dłużnika został ww. faktach poinformowany w dziewięciu przypadkach (60%), przy czym o dobrowolnej rezygnacji bezrobotnego/poszukującego pracy poinformowano organ właściwy dłużnika przeciętnie po ośmiu dniach od decyzji o utracie statusu osoby bezrobotnej/poszukującej pracę, a o wyrejestrowaniu z powodu niezgłoszenia się bezrobotnego lub poszukującego pracy w wyznaczonym terminie informowano przeciętnie po 19 dniach od wydania decyzji o utracie statusu bezrobotnego/poszukującego pracy. W pozostałych sześciu zbadanych sprawach informacji takiej nie przekazano organowi właściwemu dłużnika, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 84-85, 107-108, 145-173, 239-268)

Kierownik Referatu Pośrednictwa Pracy Centrum Aktywizacji Zawodowej PUP wyjaśniła, że *realizując obowiązek informacji o odmowie bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji zatrudnienia, wykonywania prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych, robót publicznych, szkoleń, staży PUP w Opolu przekazuje informację w tym zakresie organowi właściwemu dłużnika w formie pisemnej. Informacja wysyłana jest listem poleconym ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru. Pismo wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru winno znajdować się w aktach bezrobotnego lub poszukującego pracy dłużnika alimentacyjnego.*

(akta kontroli str. 88, 90)

Pozyskiwanie i udostępnianie danych/informacji między PUP a OPS w okresie objętym kontrolą nie następowało w drodze wymiany danych pomiędzy systemem teleinformatycznym udostępnionym przez ministra właściwego do spraw pracy wykorzystywanym przez Urząd oraz systemami wykorzystywanymi przez inne jednostki samorządowe do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej.

Kierownik Referatu Pośrednictwa Pracy Centrum Aktywizacji Zawodowej PUP wyjaśniła, że *zgodnie z informacją przekazaną (...) przez informatyka PUP w Opolu w celu usprawnienia wymiany informacji między PUP a OPS wdrożył innowacyjne rozwiązanie usprawniające komunikację pomiędzy instytucjami – System SEPI. Samorządowa Elektroniczna Platforma Informacyjna (SEPI) (...) uruchomiony był w latach 2014-2017. Z uwagi na brak zainteresowania OPS dalszą współpracą i użytkowaniem SEPI oraz wysokimi kosztami utrzymania systemu nie zawarto umowy na dalsze utrzymanie i użytkowanie ww. systemu.*

Przyczynę udostępniania OPS danych dotyczących dłużników alimentacyjnych wyłącznie w formie tradycyjnej korespondencji (list papierowy) Kierownik Referatu Pośrednictwa Pracy wyjaśniła znikomym zainteresowaniem lub brakiem zainteresowania OPS, aby wdrożyć i korzystać z ww. systemu SEPI. Wskazała, że *PUP w Opolu zainicjował i wdrożył do użytkowania system SEPI w 2014 r., z którego zgodnie z podpisanymi umowami o powierzenie przetwarzania danych osobowych korzystało tylko 7 z 14 ośrodków. Z informacji przekazanej ustnie przez ośrodki pomocy społecznej wynika, że korzystały one z systemu SEPI sporadycznie lub w ogóle. Powodem tego były problemy techniczne (brak odpowiedniego sprzętu komputerowego, dostępu do „szybkiego” łącza internetowego oraz brak bieżącej aktualizacji danych zawartych w wyżej wymienionym systemie (...)) W 2018 r. z uwagi na zmianę ustawy o ochronie danych osobowych „RODO” i konieczność podpisania uaktualnionych umów o powierzenie przetwarzania danych osobowych, żaden z ośrodków nie wystąpił z wnioskiem o dalsze użytkowanie systemu. Z informacji przekazanej przez ośrodki między innymi z Miejskiego Ośrodka Pomocy*

Rodzinie w Opolu (który obsługuje ponad 50% zarejestrowanych w PUP osób bezrobotnych) wynika, iż w większości korzystają one z systemu POMOST, który umożliwia pozyskanie informacji dotyczących rejestracji w PUP (posiadanie statusów osób bezrobotnych, przyznanych świadczeń oraz uzyskanych form pomocy – propozycje pracy, staży). W związku z powyższym PUP w Opolu, po dokonaniu analizy dotyczącej zasadności dalszego użytkowania systemu, nie zawarł kolejnej umowy z firmą Sygnity o świadczenie usługi nadzoru autorskiego (...). Podkreślenia wymaga fakt, iż koszty związane z wdrożeniem i użytkowaniem systemu SEPI zostały w pełni przeniesione na PUP. Z uwagi na powyższe oraz fakt, iż od 2018 r. systematycznie spadała liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie, które jednocześnie korzystały ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej, decyzja o odstąpieniu od umowy użytkowania SEPI z punktu racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi była w pełni uzasadniona. Istotnym jest, że koszty użytkowania ww. systemu znacząco przekraczały i w dalszym ciągu przekraczają koszty związane z wysyłką korespondencji tradycyjnej w postaci listu. (...) w latach 2019-2021 I półrocze (...) koszty prowadzenia korespondencji pisemnej były drastycznie niższe w porównaniu z kosztami użytkowania systemu SEPI (...). Z uwagi na zmieniającą się sytuację na lokalnym rynku pracy spowodowaną wprowadzonym stanem epidemii (...) PUP w Opolu rozważa możliwość ponownego uruchomienia (...) SEPI w przypadku wzrostu stopy bezrobocia i zwiększonej liczby bezrobotnych, którzy korzystają z pomocy ośrodków. (akta kontroli str. 296, 298-299, 311-328)

1.6. W PUP podejmowano inicjatywy zmierzające do współpracy z gminami w celu aktywizacji bezrobotnych i upowszechniania ofert pracy. Miały one w szczególności formę zaproszeń kierowanych do burmistrzów i wójtów gmin do uczestnictwa w organizowaniu robót publicznych. Zaproszenia do współpracy w zakresie organizowania robót publicznych Dyrektor PUP wystosowała 1 kwietnia 2020 r. do 14 urzędów, informując burmistrzów i wójtów, że w celu poprawy skuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych pierwszeństwo w kierowaniu do zatrudnienia w ramach ww. robót mają osoby będące dłużnikami alimentacyjnymi. W ww. zaproszeniu informowano, że w przypadku zawarcia umowy o pracę ze skierowaną osobą bezrobotną przyznana zostanie refundacja w wysokości 1 950 zł miesięczne oraz ZUS od refundowanego wynagrodzenia. Równocześnie (...) Pracodawca ma obowiązek posiadania w swoim budżecie środków finansowych na pokrycie kosztów związanych z zatrudnieniem skierowanych osób bezrobotnych w części pokrywanej przez Pracodawcę. Wynagrodzenie otrzymywane w ramach robót publicznych podlega egzekucji komorniczej.

Działania PUP w zakresie organizowania robót publicznych były ograniczone z uwagi na niewystarczające środki finansowe. W styczniu 2020 r. Dyrektor PUP przekazała do 13 urzędów miejskich i/lub gminnych informację, że w 2020 r. PUP ma możliwość skierowania do zatrudnienia w ramach robót publicznych jedynie 14 nowo kierowanych osób, co wynika z ograniczonych środków finansowych na aktywizację osób bezrobotnych. Dyrektor poinformowała, że okres trwania robót będzie wynosił w 2020 r. maksymalnie trzy miesiące, refundacja części kosztów wynagrodzenia wyniesie 2 100 zł miesięcznie za jedną skierowaną osobę i składki na ubezpieczenie społeczne od tej kwoty, a dla efektywności tej formy aktywizacji, po zakończeniu robót publicznych wymagane będzie dalsze zatrudnienie, co należy uwzględnić przy składaniu wniosków.

(akta kontroli str. 88, 92, 94-97)

W latach 2019-2021 (I półrocze) PUP nie realizował *Programu Aktywizacja i Integracja*.

Kierownik Referatu Pośrednictwa Pracy Centrum Aktywizacji Zawodowej PUP wyjaśniła, że w latach 2019-2020 PUP, w ramach porozumienia zawartego z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Opolu²⁵, wspierał realizację przez MOPR programu *Centrum Re-Start*, którego celem była reintegracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

(akta kontroli str. 88, 92)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W jednym z 12 objętych badaniem przypadków indywidualny plan działania dla bezrobotnego²⁶, będącego dłużnikiem alimentacyjnym²⁷ sporządzono po upływie 137 dni od dnia rejestracji, tj. z opóźnieniem wynoszącym 77 dni²⁸. Ponadto, bezrobotny dłużnik przez ponad 15 miesięcy (tj. od dnia rejestracji do dnia utraty statusu osoby bezrobotnej w związku z samodzielnym znalezieniem zatrudnienia) nie otrzymał żadnej propozycji pracy. (akta kontroli str. 31, 73)

Stosownie do treści art. 34a ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia, PUP, udzielając bezrobotnemu pomocy, przygotowuje nie później niż w terminie 60 dni od dnia rejestracji indywidualny plan działania.

Kierownik Referatu Pośrednictwa Pracy Centrum Aktywizacji Zawodowej PUP wyjaśniła: *bezrobotny (...) zarejestrowany był w okresie od 25 marca 2020 r. do 30 czerwca 2021 r. (...) W związku z COVID-19 (...) doradca klienta, która sprawowała opiekę nad bezrobotnym realizowała przede wszystkim zadania związane z Tarczą antykryzysową dla przedsiębiorców i pracodawców, które w roku 2020 były absolutnym priorytetem dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministerstwa Rozwoju Pracy i Technologii. Termin opracowania Indywidualnego Planu Działania dla bezrobotnego (...) został przedłużony do 10 sierpnia 2021 r.*

W sprawie przyczyny braku przedstawienia propozycji pracy ww. bezrobotnemu wyjaśniła, że o fakcie pozostawania przez ww. bezrobotnego dłużnikiem alimentacyjnym PUP został poinformowany przez OPS w Prószkowie w dniu 28 maja 2021 r. (tj. 14 miesięcy po rejestracji bezrobotnego), *bezrobotny (...) nie otrzymał propozycji pracy w okresie rejestracji z uwagi na fakt, iż w przypadku czterech ofert pracodawcy wskazali w wymaganiach, aby kandydaci (na stanowisko elektromontera) posiadali wykształcenie minimum zasadnicze zawodowe (bezrobotny posiada wykształcenie podstawowe), w trzech ofertach pracodawcy oferowali pracę na terenie Niemiec (...) pozostałe oferty pracy na stanowisku elektromontera nie zostały przedłożone bezrobotnemu, ponieważ w trakcie rozmów z doradcą klienta poinformował, iż poszukuje zatrudnienia w okolicach miejsca zamieszkania z uwagi na trudności z dojazdem (...). W trakcie rejestracji z uwagi na sytuację epidemiologiczną na terenie kraju bezrobotnemu (...) wskazano działania do samodzielnej realizacji, tj. samodzielne poszukiwanie pracy (...).*

(akta kontroli str. 87, 89-90)

²⁵ Dalej: MOPR.

²⁶ Nr ewidencyjny 310320/00004.

²⁷ O czym poinformował w dniu 24 maja 2021 r. OPS w Prószkowie.

²⁸ Bezrobotnego zarejestrowano 25 marca 2020 r., a indywidualny plan działania przygotowano 10 sierpnia 2020 r.

2. W jednym²⁹ z ośmiu objętych badaniem spraw, w których OPS³⁰ wystąpiły do PUP o aktywizację zawodową dłużnika alimentacyjnego, PUP nie poinformował OPS o działaniach podejmowanych w tym celu wobec bezrobotnego, co było działaniem nierzetelnym.

Dłużnik został ujęty w ewidencji bezrobotnych od 4 stycznia 2019 r., a pismo w sprawie podjęcia działań zmierzających do aktywizacji zawodowej tego dłużnika wpłynęło do PUP 14 stycznia 2019 r. Pomimo że w dniu 16 maja 2019 r. PUP orzekł o utracie przez ww. dłużnika statusu bezrobotnego, na podstawie informacji uzyskanej z ZUS o ubezpieczeniu od 1 kwietnia 2019 r. ww. osoby z tytułu podjętej pracy zarobkowej, informacja o powyższym nie została przekazana OPS wnioskującemu o aktywizację. (akta kontroli str. 57-58, 109-111)

Kierownik Referatu Pośrednictwa Pracy Centrum Aktywizacji Zawodowej PUP wyjaśniła: *informacje o możliwości aktywizacji dłużnika alimentacyjnego (...) oraz o nowych okolicznościach istotnych dla skuteczności egzekucji nie zostały przekazane w formie pisemnej lub telefonicznej do organu prowadzącego dłużnika alimentacyjnego, tj. do GOPS Lubniany. Powodem nieprzekazania ww. informacji zgodnie z wyjaśnieniami ustnymi doradcy klienta (...) było nagromadzenie obowiązków pośrednika pracy i specjalisty ds. świadczeń. Pracownica wykonywała obowiązki w wymiarze ½ etatu na stanowisku pośrednika pracy – doradcy klienta oraz ½ etatu na stanowisku specjalisty do spraw świadczeń, tj. wydawanie decyzji administracyjnych przyznających zasiłek dla bezrobotnych, wstrzymujących zasiłek, naliczanie list wypłat zasiłków, co skutkowało niedopełnieniem obowiązku informacyjnego względem GOPS Lubniany.* (akta kontroli str. 87, 89-90)

3. W czterech³¹ (66,6%) z sześciu objętych badaniem spraw (100%), w których w latach 2019-2021 (I półrocze) bezrobotni dłużnicy alimentacyjni bez uzasadnionej przyczyny odmówili przyjęcia propozycji zatrudnienia lub udziału w stażu, PUP nie poinformował o tym fakcie organu właściwego dłużnika, co stanowiło naruszenie art. 5 ust. 4 w związku z art. 5 ust. 3 ustawy o alimentach.

(akta kontroli str. 7, 83, 86, 114, 116, 132, 143)

Zgodnie z ww. przepisami, gdy dłużnik alimentacyjny odmówił bez uzasadnionej przyczyny, w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, wykonywania prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych, robót publicznych albo udziału w stażu, starosta jest obowiązany do informowania o tym organu właściwego dłużnika.

Kierownik Referatu Pośrednictwa Pracy Centrum Aktywizacji Zawodowej PUP wyjaśniła, że:

- w przypadku dłużnika J.B. nie poinformowano organu właściwego dłużnika o odmowie przyjęcia przez bezrobotnego propozycji zatrudnienia bez uzasadnionej przyczyny z uwagi na dłuższą nieobecność w pracy pośrednika pracy-doradcy klienta, sprawującego opiekę nad ww. bezrobotnym,
- w przypadku dłużnika P.H. organ właściwy dłużnika wystąpił tylko raz z wnioskiem o aktywizację dłużnika alimentacyjnego i w związku z tym pośrednik pracy – doradca klienta domniemywał, iż P. H. nie jest już dłużnikiem alimentacyjnym,

²⁹ Dłużnik N.P.

³⁰ W Prószkowie i Lubnianach.

³¹ J.B., S.R. i P.H. wyrejestrowani w 2019 r. z powodu odmowy przyjęcia propozycji pracy i V.K. wyrejestrowana w 2019 r. z powodu przerwania prac społecznie użytecznych.

- w przypadku dłużnika V.K. o przerywaniu wykonywania prac społecznie użytecznych PUP został powiadomiony przez OPS w Niemodlinie i w związku z tym pośrednik pracy – doradca klienta uznał, że organ właściwy dłużnika jest w posiadaniu wiedzy dotyczącej konsekwencji przerywania prac społecznie użytecznych, tj. utraty statusu osoby bezrobotnej,
- w przypadku dłużnika S.R. organ właściwy dłużnika nie został poinformowany o wyrejestrowaniu bezrobotnego z powodu odmowy przyjęcia przez niego propozycji zatrudnienia w związku z obciążeniem pracą pośrednika pracy – doradcy klienta, która z uwagi na stan zdrowia przeszła na emeryturę z początkiem 2020 r.

(akta kontroli str. 295, 297-298)

4. W sześciu³² przypadkach (40%) - spośród 15 spraw, w których w latach 2019-2021 (I półrocze) bezrobotni lub poszukujący pracy dłużnicy alimentacyjni zostali wyrejestrowani z powodu dobrowolnej rezygnacji ze statusu osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy albo z powodu niezgłoszenia się w wyznaczonym terminie - PUP nie poinformował organu właściwego dłużnika o tym fakcie, co było przejawem nierzetelnego działania. (akta kontroli str. 7, 84, 86, 108, 160-161, 166, 170-173)

Kierownik Referatu Pośrednictwa Pracy Centrum Aktywizacji Zawodowej PUP wyjaśniła: zgodnie z art. 5 ust. 4 ustawy o alimentach PUP obowiązany jest do informowania o utracie statusu osoby bezrobotnej w przypadku odmowy bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, wykonywania prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych, robót publicznych, prac na zasadach robót publicznych oraz udziału w szkoleniu, stażu lub przygotowaniu zawodowym dorosłych. W związku z powyższym PUP w Opolu z uwagi na precyzyjny zapis mówiący o obowiązku informacyjnym w ww. sytuacjach przyjął stanowisko, iż w przypadku innych wyrejestrowań niż odmowa przyjęcia zatrudnienia poinformowanie organu właściwego dłużnika nie jest zobligowane przepisem prawa. Z uwagi na stan epidemii spowodowany COVID-19 w roku 2020 i 2021 (I półrocze) pośrednicy pracy-doradcy klienta ze względu na dodatkowe zadania związane z realizacją Tarczy antykryzysowej nie mieli obowiązku informowania organu właściwego dłużnika alimentacyjnego o wyrejestrowaniu z innego powodu niż pozbawienie statusu w związku z odmową przyjęcia propozycji pracy (...). W załączeniu kserokopia polecenia Wojewody Opolskiego dotyczącego zapewnienia pomocy osobom bezrobotnym i przedsiębiorcom, wymagającym wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się COVID-19 z dnia 1 kwietnia 2020 r.

(akta kontroli str. 295-296, 298, 300)

Wyżej wymienione polecenie Wojewody Opolskiego zostało wydane starostom powiatów w województwie opolskim i dotyczyło zapewnienia nieprzerwanej pracy powiatowych urzędów pracy w zakresie:

- realizacji przez te instytucje instrumentów pomocy wprowadzonych przepisami ustawy z dnia 28 marca 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie systemu ochrony zdrowia związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid -19,
- rejestracji osób bezrobotnych.

(akta kontroli str. 295-296, 298, 300)

³² Wyrejestrowani w 2019 r.: S.O. (z powodu dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego) oraz T.G. (z powodu niezgłoszenia się w wyznaczonym terminie). Wyrejestrowany w 2020 r. M.K. (z powodu dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego). Wyrejestrowani w I połowie 2021 r.: R.B. (z powodu dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego), a także M.B. i S.G. (z powodu dobrowolnej rezygnacji ze statutu poszukujących pracy).

Odnosząc się do ww. wyjaśnień NIK zawraca uwagę, że przypadki braku informowania OPS o wyrejestrowaniu dłużnika alimentacyjnego z ewidencji z powodu dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego lub niezgłoszenia się w wyznaczonym terminie miały miejsce również przed 1 kwietnia 2020 r.³³ Jednocześnie brak informowania o wyrejestrowaniu dłużnika z powodu dobrowolnej rezygnacji ze statusu osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy albo z powodu niezgłoszenia się w wyznaczonym terminie, stwarza ryzyko braku podejmowania przez OPS działań przewidzianych ustawą o alimentach, zmierzających do wyegzekwowania zaległych świadczeń alimentacyjnych.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi	Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
Wnioski	Najwyższa Izba Kontroli wnosi o: 1. Informowanie organów właściwych dłużnika o nieuzasadnionej odmowie przyjęcia zatrudnienia przez dłużnika alimentacyjnego, albo o dobrowolnej rezygnacji przez niego ze statusu osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy, a także o niezgłoszeniu się przez niego w wyznaczonym przez PUP terminie.2. Przekazywaniu organom właściwym dłużnika informacji o działaniach podjętych w celu aktywizacji zawodowej dłużników alimentacyjnych.3. Terminowe przygotowywanie indywidualnych planów działania.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

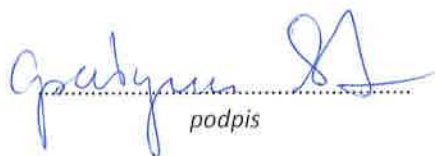
Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

³³ Wśród ww. sześciu przypadków dwa przypadki miały miejsce w 2019 r. (wyrejestrowani w 2019 r.: S.O. – z powodu dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego oraz T.G. - z powodu niezgłoszenia się w wyznaczonym terminie).

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 27 września 2021 r.

Kontroler
Grażyna Stalska
doradca ekonomiczny

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
Dyrektor

DIREKTOR
Delegatury NIK w Opolu
.....
podpis
Iwona Zyman